

СНЦ „ИНИЦИАТИВА ЗА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ

БИБЛИОТЕКАТА ЗА ИГРАЧКИ и ЧИТАТЕЛСКИ КЛУБ ЗА РОДИТЕЛИ – УСПЕШНИ ПРАКТИКИ ЗА РАННО УЧЕНЕ

Програма „Библиотека за играчки –
УСПЕШНА ПРАКТИКА ЗА РАННО УЧЕНЕ

Изданието е финансирано в рамките на проект „библиотека за играчки – успешна практика за ранно учене, с финансовата помощ на Фондация „Тръст за социална алтернатива“

2/18/2020

Автор: Даниела Михайлова

БИБЛИОТЕКАТА ЗА ИГРАЧКИ и ЧИТАТЕЛСКИ КЛУБ ЗА РОДИТЕЛИ – УСПЕШНИ ПРАКТИКИ ЗА РАННО УЧЕНЕ

СНЦ
„ИНИЦИАТИВА
ЗА РАВНИ
ВЪЗМОЖНОСТИ“

Гр. София – 1373,
Ул. „313-та“ № 3
e-mail: equal_opportunities@abv.bg
тел. 00359 /2/ 8 22 11 44

Образователна програма на СНЦ „Инициатива за равни възможности“

СНЦ „Инициатива за равни възможности“ е гражданска организация, създадена през 2006 г. Работи по три основни направления: Правна програма, образователна програма и младежки дейности.

Образователната програма е съсредоточена върху дейности, насочени към ранно детско развитие, като основният фокус е върху три групи деца и техните семейства: деца от 0 до 3 години; деца от 3 до 6 години и деца от 6 до 10 години. Настоящият анализ е съсредоточен върху целевата група деца от 0 до 3 години и техните родители. Целта е да се анализират начините за мотивиране на семействата и децата за включване в системата на ранно образование и възможността за плавен трансфер на децата – бенефициенти в интегрирани общообразователни училища. Програмата допълнително развива дейности и сътрудничи с районните администрации на СО, в чиито райони живее концентрирано ромско население, с РУО – София град, с ръководствата на училища и детски градини.

СНЦ „Инициатива за равни възможности“ работи по образователната си програма от 2008 г., като дейностите са съсредоточени в София. Стартът на програмата беше мотивиран от въвеждането на електронна система за кандидатстване и записване на деца в детски ясли и детските градини в София от страна на Столична община и затрудненията, изпитвани от родителите от ромски семейства, свързани с използването на електронната система. СНЦ „Инициатива за равни възможности“ изгради екип, опитен в работата

БИБЛИОТЕКАТА ЗА ИГРАЧКИ и ЧИТАТЕЛСКИ КЛУБ ЗА РОДИТЕЛИ – УСПЕШНИ ПРАКТИКИ ЗА РАННО УЧЕНЕ

с електронната система и разработи програма за оказване на съдействие на родителите. Програмата включва създаване и управление на профили на деца – кандидати, провеждане на мотивационни кампании за включване на децата в системата на ранното и предучилищно образование, обучения на родителски групи за самостоятелна работа със системата и оказване на съдействие на други родители. При старта си програмата беше финансирана от Фондация „Америка за България“ (за първата година от изпълнението на програмата), след което в периода 2009 – 2018 г. се финансира с няколко поредни проектни финансираия от Ромски Образователен Фонд (РОФ).

През 2016 г. към дейностите, фокусирани върху включването на децата в системата на ранното образование, бяха добавени два допълнителни компонента: изгради се „Библиотека за играчки“ и се създаде „Читателски клуб за родители“. Двата компонента са изградени и работят с методики, разработени от Ромски Образователен фонд, като екипът на СНЦ „Инициатива за равни възможности“ е обучен от обучители, осигурени от РОФ.

Тази програма се презентира като добра практика от страна на Ромски Образователен фонд и е включена в сборник с добри практики в Европа. Към началото на месец септември 2019 г. опитът на екипа на СНЦ „Инициатива за равни възможности“ включваше работа с:

1. Седемстотин петдесет и четири активни профила на деца - кандидати за обучение в детски ясли и детски градини в София и сто тридесет и седем профила на деца, завършващи детска градина, които се трансферират в интегрирани училища;

2. Изградена „Библиотека за играчки“ с 207 активни картотекирани членове и база от образователни играчки за две групи деца, съответно от 0 до 3 и от 3 до 6 години;

3. Създаден „Читателски клуб за родители“, в който групи родители (15 души в група) имат по 3 месечни срещи, на които се чете и обсъжда детска книжка с помощта на фасилитатори, след което родителите получават книжката като подарък и я четат и обсъждат с децата си. До настоящия момент през програмата са преминали 12

БИБЛИОТЕКАТА ЗА ИГРАЧКИ и ЧИТАТЕЛСКИ КЛУБ ЗА РОДИТЕЛИ – УСПЕШНИ ПРАКТИКИ ЗА РАННО УЧЕНЕ

групи от по 15 родители и към нея съществува голям интерес, особено от страна на млади родители.

Какво представляват образователните компоненти „Библиотека за играчки“ и „Читателски клуб за родители“

„Библиотеката за играчки“ е място, където децата, техните семейства и лицата, полагащи грижи за децата могат да заемат играчки, пъзели, игри и книги на библиотечен принцип. Артикулите в „Библиотеката за играчки“ са предназначени за подпомагане на развитието на децата и за практикуване на „учене чрез игри“. Те могат да се заемат у дома, като по този начин се помага на семейства в по-лошо материално състояние. Заниманията с играчките от библиотеката са в помощ за родителите, те развиват родителски умения и помагат на родителите да разбират ролята на играта като начин за развитие на когнитивните способности на децата. Чрез „Библиотеката за играчки“ също така успешно се изграждат поздравни връзки в общността, тъй като общото място за занимание позволява на родителите да обменят опит и контактуват помежду си.

Създаването на „Библиотека за играчки“ изисква предварително планиране съвместно с общността. При стартирането на инициативата следва да се определи целевата група деца. В нашия случай работата се осъществява с две целеви групи: деца от 0-3 и деца от 3-6 години. Изборът на местоположение за компонента е от изключителна важност. Необходимо е да се обсъдят въпроси като: Дали сградата е безопасна и добре поддържана; местоположението удобно ли е, ако семействата водят малки деца; предоставен ли е достъп за хора със специални нужди; има ли гарантирано сигурно място за съхранение на играчките; има ли място за върнати/заети играчки, както и за бюро за доброволци; има ли място, където родителите могат да седнат и отпочинат; има ли достъп до вода/мивка за почистване на играчките; има ли тоалетна и място за сменяне на бебешки пелени; има ли стая за администрацията на библиотеката?

Избраните за Библиотеката играчки трябва да отговарят на редица изисквания, за да може ползата от тях да е пълноценна. Сред

БИБЛИОТЕКАТА ЗА ИГРАЧКИ и ЧИТАТЕЛСКИ КЛУБ ЗА РОДИТЕЛИ – УСПЕШНИ ПРАКТИКИ ЗА РАННО УЧЕНЕ

тези изисквания задължително място заемат въпроси като подходящи ли са играчките за целевата група деца; стимулират ли развитието на въображение у децата; спомагат ли за развитие на фини моторни умения; учат ли децата да различават форми; насърчават ли развитието на физическата координация у децата; отговарят ли на изискванията за сигурност на децата. При избора на играчки е важно също така да се има предвид, че следва да се изберат играчки с добро качество; да се предвидят такива, които разполагат с резервни части; да се подберат играчки, които семействата не биха си купили заради високата им цена или невъзможност за постоянно съхранение. Играчките трябва да бъдат дълготрайни, да позволяват есно да се почестват и поправят. Важно е играчките да имат потенциал да развиват множество умения (моторни, слухови, за координация и за въображение). Хубаво е да се подберат играчки, които могат да се използват от повече от една възрастови групи, тъй като в семействата – потребители обикновено има деца на различни възрасти. Разбира се, важно е играчката да се харесва на децата.

Опитът на родителите, с които обучителните модули работят сочи, че активността им се провокира от възможността да участват като доброволци в работата на „Библиотеката“. Родителите изразяват задоволство, когато имат възможност сами да определят правилата на работа на „Библиотеката“ като например времето, през което една играчка може да бъде зета, правилата за опазване на играчките, работното време на „Библиотеката“. Информирането на родителите от общността е от особена важност за успешната реализация на модула.

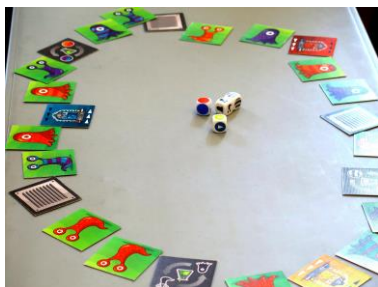
Читателският клуб за родители от своя страна спомага за повишаване на ограмотяването на родителите, подобрява комуникацията между родители и деца, съдейства за поставяне на началото на домашна библиотека. Успешната работа в този модел изисква включването на обучени фасилитатори, които да насърчават и да помагат на родителите, създаване и следване на удобен за участниците – родители график на занимания, стимулиране на родителите да участват в заниманията, както и стимулиране на родителите да четат заедно с децата си вкъщи.

БИБЛИОТЕКАТА ЗА ИГРАЧКИ и ЧИТАТЕЛСКИ КЛУБ ЗА РОДИТЕЛИ – УСПЕШНИ ПРАКТИКИ ЗА РАННО УЧЕНЕ

В рамките на настоящата програма екипът на СНЦ „Инициатива за равни възможности“ проведе интервюта с 30 родители в два етапа – преди и след включването им в съответните модули. Събраните от родителите по време на интервютата лични истории за опита им с реализацията на двата модула посочиха, че чрез участието си в тях децата и родителите изграждат по-добра връзка помежду си, родителите се радват на своето „активно родителство“, тъй като лесно отбелязват резултатите в напредъка на децата си. Всички интервюирани родители споделиха, че участието на децата в двата модула спомага за развитие на повишена концентрация, намаляване на фрустрации и асоциално поведение и развитие на умения у децата за по-добра комуникация с други деца.

Родителите споделиха, че заниманията в двата модула са научили децата им да използват креативността си, докато развиват въображението, сръчността и физическите, когнитивните и емоционални възможности. Става ясно, че чрез играта децата в много ранна възраст се учат как да взаимодействат със света около себе си. Чрез активната обрвателна игра децата успешно изучават света около себе си, развиват нови способности, учат се как да работят в екип, да споделят, да разрешават конфликти. Успехът на двата модула се корени в това, че включват възрастни и деца, които се занимават съвместно, което спомага за изграждане на здрава връзка между тях.

Родителите споделят, че когато играят заедно с децата си, това им помага да се поставят на мястото на детето и да го опознаят по-добре. Оказва се, че взаимодействията между родител и дете по време на игра показват на децата, че родителите им отдават цялото си

БИБЛИОТЕКАТА ЗА ИГРАЧКИ и ЧИТАТЕЛСКИ КЛУБ ЗА РОДИТЕЛИ – УСПЕШНИ ПРАКТИКИ ЗА РАННО УЧЕНЕ

внимание, а това от своя страна спомага за изграждането на трайни отношения между тях. Става ясно също, че чрез съвместната игра родителите се научават да общуват по-ефективно с децата си, опознават ги по-добре

Във възрастта до 3 години играта подпомага стимулирането на сетивата на детето.

Методика

Избраната методика за настоящия анализ включва свободен разговор с родителите, в който те да имат възможност да споделят опита си на родители и опита си в обущането с децата си, както и по какъв начин участието им в двата модула се е отразило на развитието на децата им. Разбира се – и доколко и децата и родителите активно са се забавлявали.

Резултатите показаха, че децата – участници са започнали по-бързо и ефективно да научават нови неща, да разбират по-добре правила. Повишил се е интересът им към други хора, които ги заобикалят. Много от родителите споделят, че децата се опитват да приобщават всички възрастни около себе си към своята игра и така се учат да създават общност. Всички родители съобщават, че дацата им

БИБЛИОТЕКАТА ЗА ИГРАЧКИ и ЧИТАТЕЛСКИ КЛУБ ЗА РОДИТЕЛИ – УСПЕШНИ ПРАКТИКИ ЗА РАННО УЧЕНЕ

са изградили по-добри умения да общуват както помежду си, така и възрастни хора.

Личните истории, събрани в рамките на програмата могат да се обобщят по следния начин:

История 1: Детето не задържаше вниманието си върху нищо, играчките бързо му омръзваха и той ставаше нервен, хвърляше и се опитваше да чупи играчките си. В детската ясла учителките се оплакваха, че се държи агресивно с другите деца, иска всички играчки за себе си, веднага се дезинтересира от играчката, с която в момента играе и иска да получи играчката на другарчето си. При опит да му се обясни, че така не може и не е това не е правилно и допустимо поведение, детето се изнервя още повече, плаче и след това не иска да посещава детската ясла.

След включването си в модула детето започва да свиква да споделя играчката, да извлича ползите от играта, да се радва на общуването с други деца или възрастни, които се занимават с него.

История 2: детето не познаваше цветовете и форми. В рамките на два и половина месеца съвместни занимания, тя се научи да разпознава цветовете, обича да разглежда книжките си и имитира, че чете сама. Първоначално лесно ѝ омръзваше, а в последствие се научи дълго време да се занимава с други хора около себе си.

История 3: Синът ми беше „черната овца“ на улицата. Родителите на другите деца не им разрешаваха да играят с него, тъй като обича да посяга и те се страхуват, че може да нарани децата им. Не даваше своите играчки на никого, а посягаше да взима насила играчките на другите деца. Всичко това се промени като с магическа пръчка. Сега той сам отива при други деца, подава играчките си и „кани“ другарчетата си да играят заедно.

История 4: Преди не можех пълноценно да общувам с детето си. Общуването ни се изразяваше в това да го нахраня, да го облека, да съм сигурна, че е на топло и сигурно. Това да играем заедно е чудесно. Имам чувството, че сега ме обича повече. Аз самата се радвам на това колко много неща научи за кратко време.

БИБЛИОТЕКАТА ЗА ИГРАЧКИ и ЧИТАТЕЛСКИ КЛУБ ЗА РОДИТЕЛИ – УСПЕШНИ ПРАКТИКИ ЗА РАННО УЧЕНЕ

История 5: Детето ми започна да общува както с други деца, така и възрастни. Радва се на това, че гледат на него като „на човек“. Много е доволен, когато може да покаже колко много знае. Преди беше срамежлив и стеснителен, плачеше, когато не съм наблизо. Сега това се промени. Играе с брат си и се опитва самата тя да се грижи за него (двама родители, които освен дете на 3 годишна възраст имат бебе вкъщи).

История 6: Детето ми стана по-радстно и слънчево. Радва се на себе си, радва се на мен и на другите хора вкъщи. Много повече иска да общува с нас. Не се затваря в себе си, както правеше преди. Имаше период, в който заставаше до стената, чоплеше я и слагаше изчопленото в устата си. Опитвах се да налагам наказания за това. Когато започнахме да играем заедно, това се промени.